Tiyatronun Yapı Unsurları ve Türleri

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Yapı unsurları:** dramatik örgü, çatışma, kişiler, mekân ve zaman. Mekân ve zaman sahnede dekor, ışık, kostüm ve sahne talimatlarıyla gösterilir.
- **Dramatik örgü:** Olayların belirli bir mantıksal bütünlük ve neden-sonuç ilişkisi içinde birleşerek oluşturduğu yapıdır. Anlatmaya bağlı türlerdeki olay örgüsünün tiyatrodaki karşılığıdır; olaylar anlatılmaz, kişilerin konuşma ve eylemleriyle sahnede ilerler.
- **Çatışma:** Olayları geliştirmek, merak ve gerilim oluşturmak için kişiler arasında ya da soyut kavramlar arasında (iyi-kötü, gelenek-yenilik, çalışkanlık-tembellik) ortaya çıkan zıtlıktır. **Temel çatışma** dramatik örgüyü yönlendirir. Kişinin kendi içinde yaşadığı çatışmaya iç çatışma denir.
- **Kişiler: Karakter**, kendine özgü, bireysel özellikleriyle çizilmiş kişidir. **Tip**, bir grubun ya da toplumun ortak özelliklerini taşıyan temsilî kişidir (cimri, kıskanç, dalkavuk). **Konuşma türleri: Monolog** kişinin kendi kendine konuşması, **diyalog** iki ya da daha çok kişinin karşılıklı konuşması, **replik** karşılıklı konuşmada her birinin söylediği söz, **tirat** bir oyuncunun bir defada söylediği uzun ve coşkulu sözdür.
- **Modern tiyatro türleri: Trajedi**, konusunu efsanelerden ya da tarihî olaylardan alan ve acıklı sonla biten oyundur. **Komedi**, güldürmeyi amaçlayan, kişilerin ve toplumun gülünç yönlerini işleyen oyundur. **Dram**, acıklı olayları yer yer güldürücü yönleriyle birlikte, hayatın gerçeğine uygun biçimde işleyen oyundur.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Konuşma türlerini açıklamalarıyla eşleştiriniz.
1. monolog 2. diyalog 3. replik 4. tirat
a) İki ya da daha çok kişinin karşılıklı konuşması
b) Bir oyuncunun bir defada söylediği uzun ve coşkulu söz
c) Kişinin kendi kendine yaptığı konuşma
d) Karşılıklı konuşmada kişilerden her birinin söylediği söz

2 Konusunu efsanelerden ya da tarihî olaylardan alan ve acıklı bir sonla biten tiyatro türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Komedi B) Trajedi C) Dram D) Tuluat E) Monolog

3 Güldürmeyi amaçlayan, kişilerin ve toplumun gülünç yönlerini işleyen tiyatro türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Diyalog B) Dram C) Komedi D) Tirat E) Trajedi

4 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Tiyatroda olaylar bir anlatıcı tarafından anlatılır.
( ) Tip, bir grubun ortak özelliklerini taşıyan temsilî kişidir.
( ) Dram, acıklı olaylarla güldürücü unsurları bir arada işleyebilir.
( ) Çatışma, tiyatroda merak ve gerilim oluşturur.

5 Aşağıdaki cümlede boş bırakılan yeri uygun kavramla doldurunuz.
"Tiyatroda olayların belirli bir mantıksal bütünlük ve neden-sonuç ilişkisi içinde birleşerek oluşturduğu yapıya ..... denir."

6 Aşağıdaki kişi tanımları **tip** ise **T**, **karakter** ise **K** yazınız.
( ) Oyundaki Cimri Tahir Ağa, toplumdaki bütün cimrilerin ortak özelliklerini taşır.
( ) Oyundaki Nermin; hem güçlü hem kırılgan, geçmişinin izlerini taşıyan, kendine özgü bir kadındır.
( ) Oyundaki dalkavuk kâtip, her devirde görülen yaranmacı memurların temsilcisidir.
( ) Oyundaki Doktor Selim, kararsızlıkları ve iç çatışmalarıyla kendine özgü biçimde çizilmiştir.

7 Tiyatroda olayların gelişmesini sağlayan, kişiler ya da kavramlar arasındaki zıtlığa ne ad verilir?
A) Çatışma B) Kostüm C) Figüran D) Dekor E) Tirat

8 Acıklı olayları yer yer güldürücü yönleriyle birlikte, hayatın gerçeğine uygun biçimde işleyen tiyatro türü aşağıdakilerden hangisidir?
A) Komedi B) Monolog C) Tuluat D) Trajedi E) Dram

9 Tiyatronun yapı unsurlarından üçünü yazınız.

10 Bir tiyatro oyununda kişinin sahnede tek başınayken kendi kendine konuşmasına ne ad verilir?
A) Figüran B) Diyalog C) Replik D) Tuluat E) Monolog

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 (Gece. Boş bir istasyon. KEMAL elinde bavuluyla bankta oturmaktadır. Uzaktan bir tren düdüğü duyulur.)
KEMAL — (Kendi kendine) Gitsem mi? Bu şehir beni hiç sevmedi ki… Ama annem… O kapının önünde her akşam beni bekleyecek. (Bavulu yere bırakır, ayağa kalkar.) Hayır, bu sefer kaçmayacağım.
Bu parçada kullanılan konuşma türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Monolog B) Diyalog C) Replik D) Tirat E) Tuluat

12 (Bir marangoz atölyesi. BABA tezgâhta tahta rendelemektedir. OĞUL elinde bir sazla girer.)
BABA — Yine mi o saz? Bu dükkân sana kalacak, oğlum. Dedenden bana, benden sana…
OĞUL — Baba, ben ömrümü talaş kokusu içinde geçirmek istemiyorum. Ben türkü söylemek istiyorum.
BABA — (Rendeyi sertçe bırakır.) Türkü karın doyurmaz! Tahta doyurur!
OĞUL — (Sazı göğsüne bastırarak) Belki… Ama ruhumu doyuran bu.
Bu parçadaki temel çatışma aşağıdakilerden hangisidir?

A) Babanın dükkânı satmak istemesi
B) Babanın aile mesleğini sürdürme beklentisi ile oğlun kendi hayalinin peşinden gitme isteği
C) Babanın müziği çok sevmesi
D) Oğlun sazını kaybetmesi
E) Oğlun marangozluğu babasından daha iyi yapması

13 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Trajediler genellikle mutlu sonla biter.
( ) Komedide amaç güldürmektir.
( ) Dram, hayatın hem acı hem gülünç yanlarını bir arada yansıtabilir.
( ) Tirat, kısa ve tek sözcüklük bir cevaptır.

14 Oyun özetlerini türleriyle eşleştiriniz.
1. Efsanevi bir kralın kibri yüzünden kendini ve ailesini felakete sürüklemesi
2. Cimri bir tüccarın parasını saklamak için kurduğu planların hep gülünç biçimde ters tepmesi
3. Yoksul bir ailenin geçim sıkıntısı içinde hem acı hem tatlı anlar yaşayarak ayakta kalma çabası
a) komedi b) dram c) trajedi

15 "Oyundaki Hacı Mestan, kasabadaki bütün fırsatçı tüccarların ortak özelliklerini taşır; onun kurnazlığı, açgözlülüğü ve riyakârlığı seyirciye tanıdık gelir."
Bu açıklamaya göre Hacı Mestan için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Bir dramaturgdur.
B) Bir suflördür.
C) Bir tiptir.
D) Bir figürandır.
E) Bir karakterdir.

16 Aşağıdakilerden hangisi **soyut kavramlar** arasındaki bir çatışmaya örnektir?

A) İki komşunun bahçe duvarı yüzünden kavgası
B) İki kardeşin miras kavgası
C) Gelenek ile yenilik
D) Bir öğretmenle öğrencisinin tartışması
E) Bir ev sahibiyle kiracının anlaşmazlığı

17 İki kardeş arasında bir çatışmayı gösteren, en az ikişer replikten oluşan kısa bir diyalog yazınız.

18 (Mahkeme salonu. SANIK ayağa kalkar, bir an salona bakar.)
SANIK — Sayın hâkim, bu salonda herkes benim ne yaptığımı konuştu; kimse neden yaptığımı sormadı! Açlığı bilmeyen, bir çocuğun gece yarısı ağlamasını dinlememiş olan, beni nasıl yargılar? Ben bir somun ekmek çaldım, evet; ama bu şehir benden ondan çok daha fazlasını çaldı: umudumu, onurumu, çocuklarımın gülüşünü!
Bu parçada sanığın sözleri, konuşma türü bakımından aşağıdakilerden hangisine örnektir?

A) Tirat B) Tuluat C) Diyalog D) Monolog E) Tablo

19 Göstermeye bağlı türlerde "olay örgüsü" yerine "dramatik örgü" kavramının kullanılmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tiyatroda hiç olay bulunmaması
B) Tiyatro metinlerinin çok kısa olması
C) Olayların bir anlatıcı tarafından özetlenmesi
D) Tiyatroda yalnızca trajedilerin yazılması
E) Olayların anlatılmayıp sahnede kişilerin konuşma ve eylemleriyle canlandırılarak ilerlemesi

20 Tiyatroda mekân ve zaman unsurlarının seyirciye nasıl yansıtıldığıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Bir anlatıcı tarafından ayrıntılı betimlemelerle anlatılır.
B) Tiyatroda mekân ve zaman unsuru bulunmaz.
C) Seyirci tarafından tahmin edilmesi beklenir, hiçbir ipucu verilmez.
D) Dekor, ışık, kostüm ve sahne talimatlarıyla gösterilir.
E) Yalnızca oyunun başlığında belirtilir.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 (Bir marangoz atölyesi. BABA tezgâhta tahta rendelemektedir. OĞUL elinde bir sazla girer.)
BABA — Yine mi o saz? Bu dükkân sana kalacak, oğlum. Dedenden bana, benden sana...
OĞUL — Baba, ben ömrümü talaş kokusu içinde geçirmek istemiyorum. Ben türkü söylemek istiyorum.
BABA — (Rendeyi sertçe bırakır.) Türkü karın doyurmaz! Tahta doyurur!
OĞUL — (Sazı göğsüne bastırarak) Belki... Ama ruhumu doyuran bu.
Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

A) Mekân sahne talimatıyla belirtilmiştir.
B) Olaylar bir anlatıcının ağzından özetlenmiştir.
C) Karşılıklı konuşmalara yer verilmiştir.
D) Kişiler arasında bir çatışma vardır.
E) Sahne talimatları kişilerin duygularını da yansıtır.

22 "Çatışma, tiyatronun kalbidir. Karşı karşıya gelen istekler, değerler ya da kişiler olmadan sahnede hiçbir şey ilerlemez. - - - - Bu yüzden iyi bir oyun yazarı, seyirciyi ilk sahneden itibaren bir çatışmanın içine çeker."
Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Dekorlar genellikle ahşaptan yapılır.
B) Oyuncular provalara oyundan aylar önce başlar.
C) Tiyatro salonları genellikle loş olur.
D) Oyunların çoğu üç perdeden oluşur.
E) Seyirci, bu zıtlığın nasıl çözüleceğini merak ettiği için oyunu nefesini tutarak izler.

23 (Bir marangoz atölyesi. BABA tezgâhta tahta rendelemektedir. OĞUL elinde bir sazla girer.)
BABA — Yine mi o saz? Bu dükkân sana kalacak, oğlum. Dedenden bana, benden sana…
OĞUL — Baba, ben ömrümü talaş kokusu içinde geçirmek istemiyorum. Ben türkü söylemek istiyorum.
BABA — (Rendeyi sertçe bırakır.) Türkü karın doyurmaz! Tahta doyurur!
OĞUL — (Sazı göğsüne bastırarak) Belki… Ama ruhumu doyuran bu.
Bu parça ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangileri doğrudur?
I. Diyalog yoluyla ilerlemektedir.
II. Kişilerden biri uzun bir monolog söylemektedir.
III. Kişiler arasındaki çatışma, farklı değerlerden kaynaklanmaktadır.

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

24 "Oyunda, küçük bir kasabada fırıncılık yapan Nuri Efendi'nin, oğlunun ağır hastalığı karşısında yaşadığı çaresizlik anlatılır. Hastane koridorlarındaki acılı bekleyişler, kasaba kahvesindeki gülünç tartışmalar ve komşuların tuhaf ama iyi niyetli yardım girişimleriyle iç içe geçer."
Bu özete göre oyun, hangi tiyatro türüne girmektedir?

A) Trajedi B) Tuluat C) Monolog D) Dram E) Komedi

25 (Gece. Boş bir istasyon. KEMAL elinde bavuluyla bankta oturmaktadır. Uzaktan bir tren düdüğü duyulur.)
KEMAL — (Kendi kendine) Gitsem mi? Bu şehir beni hiç sevmedi ki… Ama annem… O kapının önünde her akşam beni bekleyecek. (Bavulu yere bırakır, ayağa kalkar.) Hayır, bu sefer kaçmayacağım.
Bu parçada Kemal'in yaşadığı çatışma türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kişinin kendi içinde yaşadığı çatışma (iç çatışma)
B) Kişi ile doğa arasındaki çatışma
C) İki ülke arasındaki çatışma
D) Kişi ile hayvan arasındaki çatışma
E) İki kişi arasındaki çatışma

26 "Bir oyunda kötü üvey anne, cimri tüccar ya da kurnaz uşak gibi kişiler seyirciye hemen tanıdık gelir; çünkü onlar bireyden çok bir insan türünü temsil eder. Oysa bazı kişiler vardır ki onları yalnızca o oyunda tanırız; sevinçleri, korkuları ve çelişkileriyle başka hiçbir kişiye benzemezler."
Bu parçada sözü edilen iki kişi türü sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

A) Figüran – suflör
B) Tip – karakter
C) Suflör – karakter
D) Tip – figüran
E) Karakter – tip

27 (I) Trajedi, konusunu efsanelerden ya da tarihî olaylardan alır. (II) Bu tür oyunlarda kahraman çoğu zaman güçlü bir tutkunun ya da yanlış bir kararın bedelini öder. (III) Olaylar, seyircide acıma ve korku uyandıracak biçimde ilerler. (IV) Tiyatro salonlarının koltukları genellikle kırmızı kadifeden yapılır. (V) Oyun, çoğunlukla acıklı bir sonla biter.
Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

28 (Bir marangoz atölyesi. BABA tezgâhta tahta rendelemektedir. OĞUL elinde bir sazla girer.)
BABA — Yine mi o saz? Bu dükkân sana kalacak, oğlum. Dedenden bana, benden sana...
OĞUL — Baba, ben ömrümü talaş kokusu içinde geçirmek istemiyorum. Ben türkü söylemek istiyorum.
BABA — (Rendeyi sertçe bırakır.) Türkü karın doyurmaz! Tahta doyurur!
OĞUL — (Sazı göğsüne bastırarak) Belki... Ama ruhumu doyuran bu.
Bu parçadaki kişileri ve temel çatışmayı yazınız. Çatışmanın hangi değerler arasında olduğunu belirtiniz.

29 "Oyunun doruk noktasında Leyla, kendisini suçlayan köylülere dönerek yıllardır içinde tuttuğu her şeyi uzun ve coşkulu bir konuşmayla haykırır. Salon, bu konuşma boyunca derin bir sessizliğe gömülür."
Leyla'nın bu konuşması, tiyatro terimleriyle aşağıdakilerden hangisidir?

A) Monolog B) Tablo C) Tirat D) Figüran E) Tuluat

30 Tiyatronun yapı unsurları ve türleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi **yanlıştır**?

A) Dramatik örgü, olayların mantıksal bütünlük içinde birleşmesiyle oluşur.
B) Tip, toplumdaki belli bir insan türünü temsil eder.
C) Replik, karşılıklı konuşmada her kişinin söylediği sözdür.
D) Komedide olaylar her zaman acıklı bir sonla biter.
E) Temel çatışma dramatik örgüyü yönlendirir.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**